

Januari

Ik heb alles gedaan wat een mens nodig heeft voor een goede nachtrust. Ik heb gegeten, gerend, gedocht. Ik heb ademhalingsoefeningen gedaan. Ik heb de hele dag chronologisch doorgenomen om mijn hoofd leeg te maken ('de dag opgehaald', zoals Claudia zou zeggen). En vannacht is er geen vuurwerk meer, dat gaat me ook helpen. Ik kan eindelijk weer slapen. Of nee: ik móét slapen – nu – want morgen is de beslissende dag.

Als ik die doorsta, maakt ze nog een kans.

Mijn hoogtepunt van vandaag: dat ik begonnen ben in Claudia's boekje te schrijven (dat wil zeggen: ik heb op de binnenkant van de kaft in hoofdletters DE NOTITIES geschreven). Een ander hoogtepunt van de dag is dat ik losging met sporten: tweehonderd keer opdrukken en driehonderd sit-ups. Ik ben moe genoeg om te slapen. Dat moet wel.

Mijn dieptepunt van de dag: toen ik net in het donker rond het azc liep en weer aan mijn proces dacht. Met mijn duim schreef ik woorden op mijn pols. Maar de woorden die ik moet leren, zoals 's-t-a-g-e', veranderden in andere woorden. 'U-i-t-z-e-t-t-e-n' bijvoorbeeld. Toen trok de lucht uit mijn longen weg. 'G-a j-i-j z-o-r-g-e-n d-a-t w-e j-o-u-w g-e-l-i-e-f-d-e-n m-e-t r-u-s-t' schreef ik met mijn duim. Meteen pakte ik die duim vast, alsof die anders uit zichzelf dingen zou gaan schrijven. Alsof mijn duim niet bij me hoort.

Dat is ook zo.

Mijn duim en de rest van mijn lichaam laten me zitten. Ze – nou ja – stop. Nee. Dit gaat niet zo'n nacht worden.

Shit. Het zit alweer in mijn hoofd.

De dagen met de IND.

Eerst testten ze mijn geloofwaardigheid, daarna gingen ze verder met de aannemelijkheid van de vrees, de zwaarwegendheid en de mensenrechtenschending – nog steeds geen idee wat dat allemaal precies betekent, maar ik heb hun woorden maar alvast geleerd – en tot slot moesten de dreiging en binnenlandse beschermingsalternatieven bekeken worden. Ik heb mijn verhaal gedaan – ik weet nu dat ik het slecht deed. Gek genoeg dacht ik toen dat het wel ging.

Daarna kwam het besluit. Fuck, mijn ademhaling. Doe rustig. Rustig.

Mijn verhaal was zo helder. Ik had het als een mantra herhaald voordat ik het hun vertelde en nu herhaal ik het weer, elke dag – en vooral elke nacht. Hoe mijn ouders in Mexico dienst hadden geweigerd aan een kartel en toen het ergste en mijn zusje – zij is nog daar, ik hier – een Nederlandse verblijfsvergunning is onze enige redding en nee, er zijn geen beschermingsalternatieven of uitwijkmogelijkheden in het land van herkomst.

Het besluit kreeg ik uitgereikt per brief. De witte man van de IND keek toe terwijl ik las, terwijl ik trillend en zwetend de lange Nederlandse woorden opzocht op Google Translate. Ik begreep het niet, de woorden waren te moeilijk.

'Dit is een afwijzing,' zei de man na een paar minuten. Hij keek naar de klok naast me. 'U moet binnen vier weken dit land verlaten. Anders wordt u uitgezet.' Hij wachtte even en keek of het bij mij landde. Denk ik. Er landde niks. Alles in mij raasde, net als ikzelf. Ik hapte naar adem.

‘Een andere optie is dat u in beroep gaat. U kunt dit doen met hulp van de advocaat die u al eerder toegewezen hebt gekregen. U mag de uitspraak van de rechtbank in Nederland afwachten. Maar,’ had hij er meteen bij gezegd, ‘de vraag is of u dat moet willen: een halfjaar, misschien zelfs één, twee of drie jaar wachten in een azc. Op een zitting in de rechtbank. En dan op een uitspraak. En dan vrijwel zeker alsnog terug moeten naar uw land van herkomst.’

Zijn woorden bleven echoën in mijn hoofd.

Wachten. Misschien wel drie jaar. Wachten is leven. En sparen. Haar redden. Aan mijn verhaal schaven.

Werken, sparen en schaven aan mijn verhaal, dat is wat me te doen staat.

Ze hebben gelijk dat mijn verhaal niet klopt. Tenminste: ik heb dingen verzwegen.

Misschien ben ik een leugenaar. Maar toch. De angst is echt. De doodsangst. Ben ik dan een leugenaar? Ja, jij.

Misschien. Waarschijnlijk. Maar één ding is zeker: zonder liegen geen redding. Geen redding voor je zusje.

Oké, slapen nu. Morgen is de dag. Jouw gebrek aan slaap kan haar dood zijn.

Welterusten.

Terwijl ik door het beslagen treinraam naar de voorbijflitsende lichtjes kijk, strijk ik met mijn hand over mijn nieuwe jas. Die aardige van de balie had die vanochtend vroeg aan me gegeven. Een lange jas met knopen. ‘Van een student geweest. Jouw leeftijd, jouw lengte,’ had ze gezegd terwijl ze me van top tot teen opnam. Ze vond dat ‘deze beauty’ perfect was voor een sollicitatie en dat ik echt ‘een lekker ding’ was zo – kende ik die uitdrukking al? Ik had haar hand geschud, gezegd dat ik blij was

met die jas en dat hij precies goed zat en nee, die vlek zag je niet echt.

Nu vorm ik de letters b-e-d-a-n-k-t. Bij elke letter neem ik één ademdeug. De jas heeft gewerkt.

Ik probeer me te concentreren op het woordenboek Nederlands-Spaans. Maar soms kijk ik toch de coupé in, gewoon om het te weten. De tweede klas is hier voor iedereen. Er kunnen mensen zitten die niets te verliezen hebben (gevaarlijk), maar ook rijke mensen (nog gevaarlijker). Voor me zitten twee jonge vrouwen met een vioolkist op schoot. Aan de andere kant van het gangpad een slapende man met een blikje bier in zijn hand. Naast me een man met een aktetas. Er kan nu niks gebeuren. Echt niet. En ik zit gesloten. Als je gesloten zit, zien ze je niet. Het is maar een ritje van vijf minuten.

Nu ophouden, jij.

Ik kijk naar de noodrem, een rode hendel die een beetje glanst. Wanneer trek je eigenlijk aan die hendel? Als iemand een hartaanval krijgt? Maar dan moet je toch juist doorrijden naar een station met een ambulance? Als je wordt aangevallen? Maar wat helpt stoppen dan nog?

Onder de noodrem hangt een bordje met de woorden: MISBRUIK WORDT BESTRAFT.

Ik zoek de woorden op in het woordenboek en lees ze dan opnieuw op het bordje.

M-i-s-b-r-u-i-k w-o-r-d-t b-e-s-t-r-a-f-t.

Misbruik wordt bestraft.

Misbruik wordt bestraft.

Ik krijg het koud. Ik adem tegen het donkere treinraam, net zo lang tot mijn gezicht verdwijnt in mijn adem.

In de waas ontstaan de kamers, de zalen en de gezichten van de universiteitsbibliotheek.

Niet wegstoppen. De dag ophalen – bij elk dagdeel en elk uur langsgaan, niks overslaan – en niet te lang stilstaan bij details.

Dat dag ophalen doe ik om de schokken in de nacht voor te zijn. Het wakker liggen, het zweten, het omhoogschieten en het ademtekort: je verzacht ze door vóór de nacht alles de revue te laten passeren. Zo had Claudia het gezegd: ‘Wees de schokken in de nacht voor. Haal de dag met al zijn handelingen en gedachten op en sluit hem daarmee af. En bedenk vervolgens een hoogtepunt van de dag, zodat je positief eindigt.’ Zij heeft ervoor gestudeerd, voor mensen zoals ik. Voor asielzoekers in het algemeen en gekken in het bijzonder.

Oké. Focus.

Vanmiddag leidde de conciërge, Herman, me rond op mijn nieuwe werkplek. In de studiezaal rook ik de geur van oude boeken en zag ik honderden studenten. Iedereen zat licht voorovergebogen. Sommigen lazen, sommigen keken op hun telefoon. Het computerlokaal rook fris en er zaten rijen knappe studenten naar knipperende cursors of Instagram te kijken. Herman liep overal met grote passen doorheen en keek me godzijdank geen moment aan. Hij droeg een net iets te krappe polo met het logo van de universiteit erop en zijn haar was naar achteren gekamd met vrij veel gel. Hij was in alle opzichten groot: lang, een doordringende geur van aftershave en zeep, grote buik, harde stem. Zo iemand voor wie ik als kind bang was. Zijn ene been is langer dan het andere, waardoor hij een beetje scheef loopt en ook diagonaal veel ruimte inneemt.

Herman had naar links gewezen, naar de grote boekenzaal, daarna naar de extra leeszaal en toen naar rechts, naar het grote computerlokaal. Ik deed mijn best om niet te staren.

We eindigden in de hal waar we begonnen waren. En toen knikte Herman naar achteren. ‘En hier, tussen alle zalen in, is

mijn – eh – onze werkplek. Ik zou het het centrum van de Nederlandse democratie willen noemen. Onwetenden noemen het: de informatiebalie. We zijn in totaal met vijf. Jij draait als stagiair alle shifts met mij mee. Wij doen essentieel werk. Als de directeur er een week niet is, merkt niemand het. Als de conciërge er een uur niet is, breekt de tyfus uit.’

Tenminste, dat was wat ik ervan maakte. Daarna kwamen er nog een paar zinnen, maar die kon ik niet meer volgen.

‘Vanwege de aandacht natuurlijk,’ had Mahmoud vorige week gemompeld toen onze nieuwste slaapzaalgenuoot vroeg waarom ik wilde werken. ‘Beetje indruk maken met zijn talenknobbel bij de instanties en Nederlandse chicks. En daarnaast krijgt hij een hongerloonje voor die stage en misschien wat *pity money* van zijn Nederlandse vrienden. *Good luck with that*. Maar bedenk wel,’ vervolgde hij terwijl hij op zijn telefoon scrolde, ‘ze geven niets om ons. Ze willen ons niet zien en niet horen. Ze zijn boos als je geen geld verdient, maar nog bozer als je dat wel doet. En al je verdiende munten verdwijnen in je eigen opvang. Zo gauw ze kunnen, zetten ze ons uit.’

Toen draaide hij zich om en deed alsof hij sliep. Niemand van ons slaapt, we doen allemaal alsof. Wie wacht, slaapt niet.

Het gaat me helemaal niet om de aandacht, al is het soms bijna ondraaglijk om door overheidsinstanties voor de honderdste keer te worden opgeroepen met mijn vreemdelingsnummer: 2500615241. Bij de informatiebalie noemen ze me ‘Alexander’ en bij het creatief schrijven met vrijwilligers: ‘Alejandro Gardowateenmoeilijkenamenallemaal’. Niemand, behalve Claudia, doet moeite om mijn naam uit het hoofd te leren. (Mijn nieuwe naam dan. Niet denken aan mijn geboortenaam. Niet. Aan. Denken.) Maar ik doe dit niet voor hen.

Het gaat me om het stagegeld. En de universiteitsbibliotheek is de perfecte plek. Dat is wel de laatste plek waar ze me zullen zoeken. Zij, aan wie ik nu niet ga denken.

Twee weken geleden – of nee, drie bijna, het was nog voor de kerstvakantie – belde ik met Herman.

‘Mijn naam is Alex. Ik bel voor de stage – *the internship*,’ zei ik tegen Herman.

‘Ik weet wie je bent.’

‘Ik wil je graag help met jouw werk, ik – sorry, mijn Nederlanders is niet zo *very* goed.’

‘Kun je tillen?’

‘Wat?’

‘Kun je tillen? Ik hoor dat je met gewichten werkt.’

‘Ja.’

Even was het stil.

‘Kom dan maar.’

‘*When?*’

‘Maandag 2 januari. En verbeter je Nederlands.’

Daarna lag ik in de slaapzaal Nederlandse woorden te stampen. Elke dag veertig nieuwe. Hun ‘kerstvakantie’ bestond uit twee rare weken. Ik zat te studeren tussen drie groene slingers, en hier en daar hing een zilveren kerstbal. Ineens waren er veel minder vrijwilligers. Behalve tijdens de kerstdagen zelf, toen waren het er juist heel veel: onbekende witte mensen zongen liedjes bij een vuurkorf op de buitenplaats waar wij op plastic stoeltjes naar moesten luisteren. Ook deelden ze kleurboeken en zoete broden uit. De dagen daarna was het stiller dan ooit. Soms liepen er jongens langs die vuurwerk naar ons gooiden. Een van de witte stoeltjes vloog in de fik. Toen de dag van het grote vuurwerk begon, dwong ik mezelf om bij elke knal een nieuw woord in me op te nemen en dat na de daaropvolgende

explosie te herhalen. Zo hoefde ik niet te luisteren naar Ali, die luid huilend zijn hoofd in zijn kussen drukte. Toen het knallen eindelijk voorbij was, op 1 januari om zes uur 's ochtends, en wij weer langzaam uit onze angstgrotten kropen, kende ik vijfhonderd woorden meer dan vóór kerst. Te weinig, maar toch. Ik herhaalde ze keer op keer in mijn hoofd. Woorden leren, is woorden herhalen, net als het leren – en dus het aankunnen – van de dag, de dag herhalen is. Meer herhalen is meer dagen volhouden. En tijd rekken, dat vooral. Rekken en sparen.

Focus. Terug nu. Hoe ging het verder vandaag?

Op het eind van de rondleiding keek Herman naar de grond.

‘Ik mag je bijna niets betalen.’

‘Ik weet het.’

‘En ik spreek alleen maar Nederlands.’

‘Ik snap het. Ik leer snel.’

‘Welke dagen van de week wil je werken?’

‘Alle dagen, *if* het mogelijk is.’

En voor het eerst keek de conciërge me aan. ‘Dat is veel. Ik werk ook graag veel.’ Hij bekeek me van top tot teen. ‘En je bent ook lang en sterk.’

Daarna bromde hij: ‘Goed dat je er bent, jongen.’

Toen ik mijn jas aandeed om te vertrekken, knikte Herman naar mij. ‘Tot morgen,’ zei hij. En toen zachter: ‘Alex.’ Klik. Dat was het. Sowieso. Het hoogtepunt van deze dag.

‘Bedankt, Herman,’ zei ik zacht. Het kwam er zomaar uit. ‘Eh, ik – ik bedoel: tot morgen.’ Toen liep ik naar buiten. De Nederlandse wind was scherp en fris. Ik schaamde me kapot voor mijn ‘bedankt’, dat te direct was en ongepast. Het had ‘dank u wel en tot morgen’ moeten zijn. Door slordig taalgebruik kan ik mijn kansen vergooien. Dat was mijn dieptepunt van vandaag. Al mag ik me van Claudia bij de dagophaalopdracht niet focussen op de dieptepunten.